

Je naš nogomet res še slovenski?

Z mesecem septembrom je počitnic praktično konec za vse. Jesen je že pred vrati in vse življenje okoli nas spet zaživi. Po večmesečnem premoru se kot iz mrtvila prebujajo prosvetna dejavnost; po poletnem odidihu »kažejo zobe« tudi politiki in z veliko vnemo in ihto napovedujejo ogorčen boj.

Završalo pa je tudi na športnem področju, kjer je nova sezona prav tako pred vrati. Če se človek proti večeru pelje po naših vaseh, takoj opazi, kako športniki trenirajo z veliko vnemo. Začele so se namreč priprave, vodstva društev so že začela z besedno dialektiko in se že spuščajo v prve, sicer še skromne napovedi o bodočih prvenstvih.

Prvi bodo stopili v športno areno naši nogometaši, in prav o teh mislim danes spregovoriti.

Nogometaši so posebna vrsta ljudi. Če v teh dneh stopiš v baru do najboljšega ali pa najslabšega izmed njih, in se z njim spustiš v pogovor, je že iz njegovih prvih besed razvidno, da se je »lekcijske« iz vsakodnevnega poročanja športnega časopisa temeljito naučil. Vsak je pripravljen na dolgo in široko filozofirati o zmoglostih in sposobnostih enajsterice, v kateri igra. Natančno bo vedel, katero mesto mu na novi nogometni šahovnici pripada, skratka, prepričan je, da je med najboljšimi sploh in da so zgolj naključje in pač življenjska nesreča in zla usoda krivi, da ga vse doslej še nihče ni porinil nekam v ospredje, v višje nogometne sfere. Velikokrat pa pri tem svojem pripovedovanju ni objektivni, ampak analizira vse stvari zelo togo, skratka iz svojega zornega kota. Vsekakor je neporečno, da si nogometaš ob pričetku sezone zaželi predvsem osebne afirmacije. Ni pa v nogometnih krogih važno, na kakšen način bo to afirmacijo dosegel. Iz zgolj tekmovalnega vidika gledano, je to tudi povsem pravilno. Dejal sem, da je fant poučen o vseh dobrih in slabih lastnostih trenerja, pripravljen je zavzeti tudi kritično stališče do funkcionarjev svojega kluba, veliko manj pa je naš nogometaš pripravljen diskutirati o tem, katero pot naj ubira naš slovenski zamejski nogomet. Če mu kdo skuša govoriti o tem, da bi moral biti naš nogomet seveda najprej slovenski, da je rezultat v bistvu postranska zadeva, da je pač veliko važnejše to, da se s športom ukvarja predvsem naša mladina in da so bila slovenska

(nadaljevanje na 3. strani)

VLADA UTEGNE ODPSTOPITI

Ministrski predsednik Andreotti je v torek, 13. t.m., v poslanski zbornici odgovoril na vprašanja, ki so jih bili vložili številni poslanci v zvezi z begom bivšega nacističnega polkovnika Herberta Kapplerja iz vojaške bolnišnice Celio v Rimu. Nacistični vojni zločinec, ki ga je italijansko sodišče obsodilo na dosmrtno ječo zaradi pokola v Ardeatinskih jamah leta 1944, je pobegnil na veliki šmaren in se od tedaj nahaja na ozemlju Zahodne Nemčije, kamor ga je pospremila njegova žena Anneliese.

Tudi predsednik Andreotti v svojem govoru v poslanski zbornici ni mogel pojasniti okoliščin, v katerih je bivši nacistični polkovnik zapustil vojaško bolnišnico, kamor so ga bili prepeljali iz vojaškega zaporja na Gaeti, ker je bil smrtno bolan, kot so ugotovili vojaški in drugi zdravniki. Njegov beg je seveda upravičeno razburil italijansko demokratično javnost, a je hkrati ponovno pokazal na trhljost državnih institucij, ki so tudi v tem primeru dokazale vso svojo šibkost.

Vse pa kaže, da utegne imeti Kapplerjeva afera morda hude posledice za samo Andreottijevo vlado. Ministrski predsednik je v svojem dolgem govoru v bistvu dejal, da je treba čakati na izid preiskave, ki jo o begu Herberta Kapplerja vodi vojaška sodna oblast, in šele nato se bo lahko govorilo o krivcih, pa naj so to orožniki ali drugi. Predsednik je torej branil obrambnega ministra Lattanzia, čigar odstop v zadnjih dneh zahtevajo tudi komunisti. Politični opazovalci se sprašujejo, kakšni so globlji vzroki, zaradi katerih so se komunisti v zadnjem času pridružili zahtevi, ki so jo takoj po begu nacističnega zločinca bili postavili republikanci. Vsi se namreč še živo spominjamo, kako so ravno komunisti svarili prav republikance in tudi socialiste, naj zaradi Kapplerjeve zadeve ne delajo prehudih preglastic Andreottijevi vladi. Prav zaradi takega zadržanja komunistov so socialisti po vsej verjetnosti kmalu

(Dalje na 2. strani)

Kaj hočejo nemški teroristi

V zvezi z najnovejšimi umori, ki jih je zakrivila v Nemčiji tajna skrajno leva ali skrajno desna teroristična organizacija — izraza leva ali desna nimata namreč v tem primeru nikakega pomena več — »Frakcija Rdeče armade«, so sprožili v nemški, pa tudi v ostali demokratični javnosti val komentarjev, ki ne prikrivajo zaskrbljenosti. Ljudje se začudeni sprašujejo, kako da se je mogla izoblikovati v Nemčiji, ki ima tako slabe izkušnje s političnim nasiljem in je v povojnem času pošteno težila po čimvečji demokratizaciji in politični svobodi, pa tudi po gospodarski blaginji, ki bi ne bila samo blaginja manjšine, tako besna teroristična skupina, ki skuša z vsemi sredstvi vreči demokracijo in se pri tem ne ustraši niti najogabnejših hudodelstev.

Ob tej priložnosti se piše tudi o programu te teroristične organizacije, ki se ima za skrajno levo, a hoče kot prvo stvar fašizacijo Nemčije, to je, da zavlada v Nemčiji spet fašizem. Program te organizacije je namreč znan iz njenih »manifestov« in s procesa proti tolpi Baader-Meinhof, ki je dejansko ustanoviteljica teroristične organizacije »Frakcija Rdeče armade«. Njen program predvideva v prvi fazi zmago novega fašizma v Nemčiji, kar naj bi povzročilo »revolucionarno reakcijo mas«. Komentarji izražajo strah, da bi se mogel prvi del tega blaznega programa uresničiti, če bodo namreč ljudje nepremišljeno in zgolj čustveno reagirali v svojem obupu nad dozdevno ne-

močjo demokratične vladavine, da bi bila kos takemu terorizmu. V tem primeru bi se znalo zgoditi, da bi se obrnili h kakemu skrajno desnemu gibanju, ki bi obljubljalo napraviti v Nemčiji »red«. Toda nihče izmed razsodnih ljudi ne verjame, da bi mogla slediti zmagi novega fašizma »revolucionarna reakcija mas«, ki naj bi izbruhnila v obliki revolucije, ki bi pomedla z novim fašizmom in ustvarila protipotrošniško anarhistično družbo, to je Utopijo, ki jo imajo v mislih teroristi kot Baader in Meinhof in tisti, ki so pred dnevi ugrabili Hansa Martina Schleyerja in umoril štiri policiste in njegovega voznika.

Mnogi se boje, da nemška vlada ne bo znala ubrati najboljših poti, da bi zatrla terorizem, kar je kancler Schmidt že dokazal, da je politično manj spreten kot njegovi predhodniki. Menijo, da bi se znalo zgoditi, da bo preveč popustljiv do sicer razumljive reakcije v javnosti, ki hoče »trdo roko« nasproti vsem pojavom terorizma, te zahteve pa prihajajo tako s strani simpatizerjev neonacizma kot s strani mnogih sektorjev demokratične javnosti, in ravno ta soglasnost obojih lahko vzbuja skrb. Objektivno dejstvo je, da igrajo nemški teroristi direktno v roke novonacističnega gibanja, tako da se nehote pojavlja sum, da gre za strašno provokacijo, ki naj bi spet pritegnila simpatije na stran nacizma in spravila na oblast nov avtoritarni desničarski režim.

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 18. septembra, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Dobro jutro. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Vedri zvoki. 10.30 Radijski sestanek. 11.00 Poročila. 11.05 Mladinski oder: »Aleš se potepa«, napisala Nada Kraigher. 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Vanek in Drejček. 13.15 Slovenske ljudske pesmi. 13.35 Klasično, a ne prereno. 14.00 Poročila. 14.05 Operetna glasba. 14.35 Orkestri lahke glasbe. 15.00 Nedeljsko popoldne. 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 19. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Obletnica tedna. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (Marija Kostnapfel). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.15 Melodije. 17.00 Poročila. 17.05 Orkester »Jacopo Tomadini«. 17.35 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Čas in družba. 18.20 Slovenski zbori. 19.00 Poročila.

: : TOREK, 20. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba. 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Zvonimir Ciglič: Concertino. Harfistka Ruda Kosi. 17.20 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Zbovska glasba. 19.00 Poročila.

: : SREDA, 21. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Slovenske žene. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (Mara Žerjal). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Sopraniška Gloria Paulizza. 17.20 »Drevesa umirajo stoje«. Igra, napisal Alejandro Casona, prevedel Jaro Dolar. 18.00 Poročila. 18.05 »Drevesa umirajo stoje«. II. del. 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 22. novembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (Rossana Purger). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Koncert. 17.20 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Slovensko poveljno pripovedništvo. 18.15 »Primorska poje 77«. 19.00 Poročila.

: : PETEK, 23. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (Marjetica Puntar). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Daniele Zanettovich: Coreographies. 17.35 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Mednarodno pevsko tekmovanje Seghizzi. 18.30 Domači zvoki. 19.00 Poročila.

: : SOBOTA, 24. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Tekmujte s Petrom (Jelka Daneu in Peter Cvelbar). 15.30 Poročila. 15.35 Poslušajmo spet. 17.00 Poročila. 17.05 Iz Beethovnovih del. 18.00 Poročila. 18.05 »Matura«. Enočejanka, napisal Dante Cuttin. 18.45 Vera in naš čas. 19.00 Poročila.

VLADA UTEGNE ODSTOPITI

(nadaljevanje s 1. strani)

nehali govoriti o odstopu obrambnega ministra.

Nekateri menijo, da je nepričakovani preobrat v stališčih komunistične partije, ki je prvič prišel javno na dan prejšnjo nedeljo v govoru predsednika komunistične slanske skupine Natte, posledica dejstva, da se bližajo upravne volitve, katerih izid utegne prenenetiti predvsem partijo, če se bo njeno vodstvo še dalje ravnalo po sedanjih zmernih smernicah in bo še dalje odklanjalo svojo tradicionalno bojevitost ter napadalnost. Priznati je namreč treba, da komunistična »baza« težko razume in se še težje more sprijazniti z direktivami osrednjega vodstva, ki določajo previdnost ter iskanje sodelovanja z »reakcionarno in skorumpirano« krščansko demokracijo takorekoč za vsako ceno in na vseh ravneh. Osrednje partijsko vodstvo je najbrž začutilo, da se takšna politika na bližnjih upravnih volitvah, ki se jih bo udeležilo kakih osem milijonov volivcev, ne utegne obrestovati, kar med drugim že zdaj daje slutiti delovanje skrajno levih in izvenparlamentarnih skupin, ki imajo precejšen vpliv zlasti na mladino.

Omeniti je treba poleg tega razpravo, ki se v zadnjem času vodi v sami Krščanski demokraciji, kjer se nekateri prav tako bojijo bližnjih volitev, in sicer zaradi sklenitve programskega sporazuma, katerega glavna partnerja so prav demokristjani in komunisti.

Komunistično vodstvo bi torej z odločnim nastopom proti vladi zaradi Kapplerjeve afere pred »bazo« rešilo svoj obraz in predvsem dokazalo, da njegova politika nikakor ne vodi v kako demokristjansko ujetništvo.

Za zdaj je sicer težko predvidevati, kako se bodo dogodki dalje razvijali, vendar je jasno, da bi premočno natezanje vrvi po komunistih utegnulo imeti za posledico odstop Andreottijeve vlade, zaradi česar bi bil

razpis predčasnih političnih volitev neizogiben — da ne omenjamo posledic na gospodarsko življenje v državi in morda še kaj hujšega.

Večina političnih opazovalcev se pri tej celotni zadevi nikakor ne strinja z ravnanjem obrambnega ministra Lattanzia, ki je naprtil vso odgovornost za Kapplerjev beg orožnikom, ki so bili odgovorni za nadzorstvo nad vojaško bolnišnico. Minister je tedaj tudi kazensko premestil nekaj višjih karabinjerskih častnikov, nato pa so trije orožniki bili po nalogu vojaškega sodišča priprti. Marsikdo je vse to smatral za napad na ves zbor orožnikov, zaradi česar je bil minister Lattanzio deležen še posebne graje.

Beg nacističnega zločinca Kapplerja utegne torej povzročiti celo vrsto posledic, od vladne krize do razpisa predčasnih volitev, od poslabšanja gospodarskega stanja do novih političnih zapletljajev in zaostritve že tako napetih družbenih odnosov

—0—

Češkoslovaška vlada odklanja vizum ženi univerzitetnega profesorja Gianlorenza Pacinija v Sieni, da bi lahko obiskala svojo hudo bolno mater. Gospa Havlova-Pacini je Čehinja, a zdaj italijanska državljanka. Njena krivda je v tem, da je poročila italijanskega profesorja, ki je napisal tri knjige in več člankov o »praški pomladi«. Profesor je priredil v torek popoldne demonstracijo z napisom v rokah pred poslansko zbornico v Rimu, a policija ga je pozvala, naj se odstrani. Ko ni hotel, so mu zaplenili napisno tablo.

—0—

V francoski levici, ki združuje tri stranke, je nastal hud spor med socialisti in komunisti, ker zahtevajo komunisti spremembo skupnega programa v svojem smislu, čemur se vodja socialistov Mitterand upira. To grozi razbiti levi blok, ki je bil na tem, da se priključe na oblast kot »leva alternativa«.

Cenzura je zlo - a v Moskvi manj

Vittorio Strada, komunist, član KPI, izvedenec za rusko literaturo in svetovavec italijanske založbe Einaudi, je v Moskvi v intervjuju za tiskovno agencijo AP poudaril, da je cenzura zlo, proti kateremu se morajo vsi boriti, vendar je dodal, da sovjetska cenzura ne sme biti povod za pretrganje stikov s sovjetskimi založbami in pisateljskimi organizacijami. Strada je bil pred dnevi v središču javne pozornosti, ko mu sovjetsko veleposlaništvo v Rimu ni hotelo izdati vizuma, da bi se udeležil z zastopstvom italijanske založbe Einaudi odprtja mednarodne knjižne razstave v Moskvi. Zaradi velike odmevnosti mu je nekaj dni zatem sovjetska vlada dovolila vizum. Oblasti v Moskvi so mu sedaj vizum še podaljšale. Cenzura je zaplenila tri knjige založbe Einaudi, in sicer neko delo Bulgakova, Solženicinov roman »Dan v življenju Ivana Denisoviča« in zbirko spisov Trockega z uvodom, ki ga je napisal Strada. Strada je izrazil upanje, da jih bodo vsaj cenzorji prebrali. Dejal je nadalje, da je

prišlo do zapleta v zvezi z vizumom predvsem zaradi polemike med italijanskimi in sovjetskimi komunisti ter iz birokratskih razlogov. Dodal je, da »zadeva ne bo okrnila njegovega komunističnega ideološkega prepričanja«.

To je res prepričanje!

—0—

DRAMATIČNI VOLIVNI ZAPLETI NA NORVEŠKEM

Na norveških parlamentarnih volitvah v začetku teka tedna se pojavljajo vedno novi dramatični zapleti, ker odločajo o končni usodi Nordlijeve vlade volivni rezultati, ki prihajajo po pošti, in položaj je tak, da zadostuje le malo glasov, da odločijo o dodelitvi ali izgubi kakega mandata. Trenutno je Nordlijeva koalicija na ta način dobila še enega poslanca (levega socialista in tako bo imela ta stranka menda dva) kar bi ji omogočilo, da bi razpolagala z najtesnejšo možno večino. A stanje se lahko še spremeni.

Za zdaj smo res središče vesolja

Zadnji čas so izstrelili v Združenih državah spet nekaj vesoljskih sond za raziskovanje bolj oddaljenih planetov našega osončja in »zunanjega prostora«. Ob tej priložnosti je bilo zapisano mnenje nekaterih astronomov, da bi mogel biti kdaj v daljni prihodnosti Saturn tisti planet, ki bi mogel nuditi pogoje za nadaljevanje človeškega rodu, če bi postalo kdaj življenje na naši Zemlji nemogoče. Seveda so to zaenkrat še ugibanja in gole hipoteze, kajti prvič, nam »tla pod nogami« na naši Zemlji še niso postala tako žgoča, da bi morali misliti na to, da bi pobegnili z nje, in drugič, je vprašanje, če se bo to sploh kdaj zgodilo, kajti prihodnost je nepredvidljiva in lahko, da bo svet prej ali slej premagal vse današnje krize, od gospodarskih do političnih in moralnih. Pojavljale pa se bodo seveda nove, pri katerih pa, upajmo, ne bo šlo več za gol obstoj človeškega rodu kakor spriči današnjih perspektiv glede na velikanske zaloge atomskega in kemičnega orožja.

V zvezi z novimi sondami pa smo spet lahko brali tudi že znane trditve, ki smešijo predstavo antičnega in tudi še srednjeveškega človeštva, da je naša Zemlja središče vesolja. Naša Zemlja je dejansko samo nepomembno zrnice snovi v neskončni megli milijard galaksij, sestavljenih spet iz milijard in milijard osončij. Toda vključ vseh dozdevni neznatnosti naše Zemlje in človeški domišljavosti je dejansko za zdaj ravno naša Zemlja središče vesolja, točno tako, kot so si predstavljali antični in srednjeveški ljudje, kajti kolikor vemo, bivajo samo na naši Zemlji razumska bitja, čeprav trdijo teorije znanstvenikov, da bi moralo biti v vesolju na milijone in morda na milijarde planetov, kjer morajo vladati podobne razmere kot na naši Zemlji, in bi moralo zato obstajati na njih tudi podobno življenje z razumskimi bitji vred, ki so morda

dosegla celo že mnogo večjo stopnjo razvoja. Toda tudi to je samo ugibanje, samo sklepanje, ki ga dejstva ne potrjujejo. Če bi bila razumska bitja na planetih v kakih drugih osončjih, je res verjetno, da bi morale biti nekatere teh civilizacij tisoče in morda milijone let pred nami. Toda v takem primeru bi morale že milijone ali vsaj tisoče in desettisoče let pošiljati v vesoljski prostor ne le kake svoje redne signale, ampak tudi vesoljske ladje in sonde. O takih signalih in sondah pa ni ne duha ne sluha. Po tem lahko sodimo, da ni nikjer civilizacij, ki bi bile daleč pred nami, in če so kje razumska bitja, so približno v takem štadiju razvoja, kot smo mi, ali še daleč za nami.

Lahko pa tudi, in to postaja vse bolj verjetno, da ni nikjer nobenih razumskih bitij razen nas, pa naj se zdi to še tako domišljavo z naše strani. Že sam proces nastanka življenja na naši Zemlji je bil najbrž — čisto v skladu s svetim pismom — nekaj edinstvenega, resnična stvaritev ne pa nekaj avtomatskega v kemičnih reakcijah ali morda slučajno posrečena reakcija, kot je

trdila določena razvojna teorija, ki je slepo verjela v avtomatičen razvoj. Naš svet že sam po sebi in še bolj obstoj razumskih bitij na njem — ljudi — je torej nekaj edinstvenega, skrivnostnega, čudežnega, in tako ni predstava, da je dejansko naša Zemlja središče vesolja, nič pretiranega. Morda ni v čisto fizičnem pogledu, ker je pač le eden izmed milijard in stotin milijard planetov. Je pa središče vesolja po tem, da bivajo na njem razumska bitja, zaenkrat edina, za katera vemo. In središče vesolja je pač tam, kjer obstaja zavest lastnega »jaza«, zavest o bivanju vesolja in o njegovem gibanju. Takega središča ne more biti nikjer, kjer ni take zavesti, in s filozofskega stališča gledano, brez take zavesti vesolje sploh ne bi obstajalo. Bilo bi popolnoma brez smisla, če ne bi bilo nikogar, ki bi nosil v zavesti njegov obstoj.

Ob vsej dolžni skromnosti smo torej vsej astronomiji navkljub še vedno središče vesolja, in vse kaže, da bomo to še dolgo ostali, če se nam zares ne javijo z drugih svetov.

Poravnajte naročnino!

Je naš nogomet res še slovenski?

(nadaljevanje s 1. strani)

športna društva ustanovljena predvsem iz teh razlogov, potem naleti tak človek na povsem gluha ušesa, začne pa veljati tudi za pretiranega nacionalista. Vendar pa ni za tako stanje kriv naš nogometaš. Očitamo mu lahko samo to, da je pač ozkogleden, kulturno plitev in kot prvi podvržen, pa čeprav podzavestno, asimilacijskemu pojavu. Nogometaš torej za to ni kriv, in to že zaradi tega, ker so naši napor, da bi na slovenskih športnih tleh ohranili še nekaj slovenskega, vse premajhni in premalo odločni.

Veliko krivdo za tako stanje pa nosijo društva sama, Marsikdo, ki danes drži vajeti nogometne politike v svojih rokah, bi se moral zamisliti spričo neizpodbitnega dejstva, da so naše enajsterice (po imenu atletov, ki jih sestavljajo) skorajda bolj podobne kakemu sardinskemu moštvu kot pa slovenskemu. Ni namreč vseeno, koliko pripadnikov večinskega naroda igra v naših vrstah in koliko teh pripadnikov odžira igralno mesto našemu slovenskemu fantu, pa čeprav je ta trenutno igralsko manj sposoben od njih. Dovolj bi bilo vzeti v roke statut vsakega društva in se zamisliti ob temeljni točki, da je bilo društvo ustanovljeno predvsem zaradi potreb našega slovenskega življa.

Toda kakšno sliko imamo pred seboj? O izrazito slovenskem nogometnem klubu, to se pravi o takem, v vrstah katerega nastopajo samo slovenski nogometaši, skorajda ne moremo govoriti. Imamo sicer tudi tak primer, ki pa je, žal, povsem osamljen in je le sad prizadevanja zares minimalne peščice entuziastov.

V veliki večini primerov pa gledamo na dokaj žalostno sliko. V vrstah naših enajsteric lahko zabeležimo celo serijo italijanskih atletov, ki pa so podobni kakim se-

zonskim delavcem, saj v večini primerov igrajo v naših klubih le eno ali dve sezoni. Ker pa prihajajo ti gospodje iz več ali manj oddaljenega kraja in ker so zaradi svojih sposobnosti (sicer le na amaterskem področju nogometa) podobni nekakšnim »Rivierom«, je treba njih doprinos pošteno plačati. Za tako stanje pa je treba točno s prstom pokazati na odbore nogometnih društev.

Naša društva bi lahko kvalitetno nastopala v raznih prvenstvih in to s slovenskimi nogometaši, vendar samo pod enim pogojem: morala bi si ustvariti neko skupno športno nogometno politiko z medsebojnim sodelovanjem, z izmenjavo misli in ne nazadnje tudi izkustev.

Žal pa moramo tudi tu ugotoviti negativni pojav. Naši odborniki so namreč preveč ponosni na doseženi, pa čeprav minimalni rezultat. Ta ponos pa se kaj kmalu sprevrže v ošabni kult storjenega dela in v pravcato ljubosumnost. Preoster kampa-nilizem med posameznimi vasmu pa je že pripeljal naš nogomet do tega, da ima danes skoraj že vsaka vas svojo enajsterico, ki pa ne igra seveda iz zgolj rekreativnih namenov, ampak sega izključno po rezultatu. Vendar pa pridemo tako do pojave, da imamo v amaterskih ligah sicer dobre enajsterice, ki pa so nabite z italijanskimi igralci.

Pred nami je sedaj torej nova sezona. Poleg čimboljših rezultatov, ki jih seveda iz srca želimo vsaki enajsterici, ne moremo mimo želje, ki je prav tako važna: želim si, da bi letošnja sezona pomenila za vse naše klube korak naprej na poti zblíževanja in uresničevanja nove, zavestnejše športne politike. Pri tem pa mora odgovornim stati ob strani s kritiko in pohvalo vsa naša slovenska športna javnost.

Ivan Peterlin

Novo v Celovcu

V Celovcu so pred dnevi odprli Slovenski informacijski in dokumentacijski center — Sindok. Njegov ravnatelj je Peter Wieser, ki je pri odprtju dejal, da je naloga centra sproti obveščati avstrijsko in tudi slovensko javnost o dogajanju na Koroskem, zlasti o prizadevanjih slovenske manšine za izvedbo člena 7. avstrijske državne pogodbe in sploh za priznanje njenih narodnih pravic.

—o—

Politični tajnik ZKS Šetinc je na na nekem partijskem posvetovanju izrekel nekaj grenkih besed na račun nekaterih panog kulturnega življenja v Sloveniji in se pritožil, da Slovenija danes nima niti ene res dobre revije.

—o—

V starosti 95 let je umrl slavn poljski dirigent Leopold Stokowski, ki pa je živel že mnogo let v Združenih državah. Rojen pa je bil v Londonu. Svoji poljski domovini je služil tudi v političnih zadevah. Svoj čas se je veliko govorilo in pisalo tudi o njegovi ljubezenski zvezi z Greto Garbo, ki pa ni dolgo trajala.

Pred novim šolskim letom

Bliža se odprtje novega šolskega leta, zato je razumljivo, da se je v zadnjih tednih poglobilo zanimanje vseh pristojnih krogov, za temeljna vprašanja slovenskega šolstva v Italiji, ki je dejansko osnova za vsakršni razvoj slovenske narodnostne skupnosti. Odbor sindikata slovenske šole se je ponovno zavzel za splošno zahtevo slovenske narodnostne skupnosti po avtonomiji slovenske šole. Prva stopnja v teh prizadevanjih v pričakovanju globalnega zaščitnega zakona je vsekakor zahteva po ustanovitvi avtonomnega slovenskega okraja ali samostojnih organov za slovensko šolstvo.

Medtem se je 7. septembra drugič sestal po namestitveni seji vsedržavni svet za šolstvo. Novi organ se šele pripravlja za dejanski začetek delovanja, saj morajo sestaviti v najkrajšem času pravilnike in ustanoviti številne odbore. Zastopniki manjšinskega šolstva so se zavzeli za ustanovitev posebnega odbora, ki naj razpravlja o specifičnih problemih teh šol. Za to so se zavzeli Garbellova, zastopnica šol v Dolini Aoste, Hafner, predstavnik nemških šol, in Pahor, ki zastopa slovenske šole. Šolsko leto se bo letos pričelo že 20. septembra, zato je razumljivo, da se starši, študentje in profesorji zanimajo za redni začetek pouka in premostitev perečih funkcionalnih vprašanj.

S tem v zvezi naj omenimo, da so se v ponedeljek na pokrajini sestali predstavniki zavodskih svetov višjih srednjih šol s slovenskim jezikom.

Če so vprašanja višjih in srednjih šol zelo pomembna, je pa nedvomno življenjskega pomena za slovensko šolo vprašanje vpisov v prvi razred osnovne šole, in ravno v tem okviru v zadnjih letih opazamo, da izostaja vsklajena akcija, ki naj zagotovi čim večji vpis slovenskih otrok v prve raz-

rede osnovnih šol in zajame številne družine, ki so se izselile v nove mestne okraje, kot tudi otroke iz mešanih zakonov. Nujno potrebna je večja zavzetost, saj je trud posameznikov sicer hvalevreden, a v znatni meri nezadosten. Tega problema se v zadnjih letih naša skupnost loteva prepozno in neučinkovito.

Pred osnovnimi šolami pa imamo še otroške vrtce, katerim bi morali posvetiti večjo pozornost, paziti na njihov razvoj in enoten didaktični pristop. S tem v zvezi se postavlja nova huda neznanka ob razpustu ustanove ONAIRC. Vsedržavni zakon o razpustu predvideva prenos teh vrtcev v državni okvir, ni pa še znana točna vsebina izvršilnega zakona. Gre za zelo zapleteno zadevo v zvezi z državnimi in občinskimi pristojnostmi. O tem vprašanju je razpravljala odbor sindikatov slovenske šole in zahteval, da se ohranijo vsi vrtci, poleg tega pa naj se v videmski pokrajini v občinah s slovenskim prebivalstvom ustanovi pri otroških vrtcih nekdanje ustanove ONAIRC tudi sekcija s slovenskim učnim jezikom. Vsklajevalno pobudo o tem nejasnem položaju je sprejela na Tržaškem pokrajinska uprava, v Rimu pa se je za vprašanje otroških vrtcev zanimala senatorka Jelka Gherbez.

Vprašanje staleža nameščencev pri ustanovi ONAIRC se bo uredilo s posebnim državnim staležem tudi na pritisk sindikatov. Vendar moramo poudariti, da to še ne bo zagotovilo rednega poteka pouka v nekdanjih ONAIRC-ovih vrtcih. Naj omenimo, da

osebje državnih vrtcev dela poprečno po 30 ur tedensko, medtem ko je učno osebje ONAIRC-a doslej delalo po 35 ur tedensko. Razumljivo je torej, da bi moral izvršilni zakon predvidevati tudi namestitev novega učnega in pomožnega osebja. Če ne bo v najkrajšem času prišlo do rešitve tega vprašanja, grozi številnim sekcijam slovenskih otroških vrtcev v tržaški in goriški pokrajini za daljšo dobo omejeno delovanje, kar je za starše, ki so zaposleni, in za celotno našo skupnost nesprejemljivo še zlasti v tistih krajih, kjer bodo občinske sekcije italijanskih otroških vrtcev redno delovale, slovenske sekcije pa bodo okrnjene. Obstaja torej nevarnost preliva slovenskih otrok v italijanske vrtce.

—o—

PROSLAVA BAZOVIŠKIH ŽRTEV

V nedeljo, 11. t.m., se je precejšnje število ljudi zbralo na bazoviški gmajni pred spomenikom, ki so ga po vojni postavili v spomin štirih bazoviških žrtev. Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča. Proslavo je priredil poseben odbor, ki vsako leto skrbi, da se te naše žrtve fašizma dostojno počastijo. Na proslavi je sodeloval mladinski zbor prosvetnega društva »Lipa« iz Bazovice, ki ga vodi prof. Prinčič. Govorili pa so predsednik Zveze slovenskih športnih društev Vojko Kocman, predstavnik Vsedržavnega združenja partizanov Italije, bivši senator Sema in bazovski domačin, bivši član bazovske srenje tajne organizacije Borba, kateri so pripadali tudi padli bazoviški junaki. Ivan Škerjanc.

OBISK V DOLINI AOSTA

V dneh od 5. do 7. septembra se je mudila v avtonomni deželi Doline Aosta delegacija mladinske komisije sveta Slovenske skupnosti iz Trsta. Člani komisije so obiskali pomembnejše kraje in objekte, da bi spoznali stvarnost, v kateri živi francosko govoreča manjšina. V dolini Gressoney-Greschoney pod M. Roso pa so stopili v tik tudi s predstavniki nemško govorečega »otoka« Walserjev.

Delegacija Mladinske komisije SSK je bila gost mladinskega gibanja (Jeunesse Valdôtaine), politične stranke manjšine Union Valdôtaine, stranke, ki od lanskega kongresa spet povezuje vse zagovornike samostojnega političnega nastopanja, ki so bili razbiti v tri politične grupacije. Med drugim je bila delegacija sprejeta pri političnem tajniku UV Brunu Salvadoriju, z mladimi člani stranke pa je bilo poleg ostalih srečanj tudi uradno srečanje, na koncu katerega sta obe delegaciji izdali to tiskovno poročilo: »Dne 6. septembra 1977 se je vršila na vabilo Jeunesse Valdôtaine seja mladinskih predstavnikov SSK in JV na glavnem sedežu Union Valdôtaine.

To je prvi uradni sestanek med mladimi, ki pripadajo tema manjšinama, da bi se razgovarjali o skupnih vprašanjih in da bi preverili stališča o njih.

To srečanje sodi v okvir prizadevanj političnih gibanj narodnih manjšin v Italiji, ki so po srečanjih v Aosti, Gorici in Desen-

zanu sklenila, da tesneje sodelujejo.

Mladinski organizaciji teh dveh strank se strinjata, da je nujna tudi izmenjava misli o vprašanjih, ki zadevajo mlade člane narodnih manjšin.

SSK in JV sta za to, da se sedanji stiki še bolj poglobijo ter da se razširijo tudi na druge mladinske skupine narodnih manjšin v Italiji in v Evropi.

Potem ko sta delegaciji zelo pozitivno ocenili to prvo srečanje, se je seja zaključila z vabilom, ki so ga slovenski predstavniki naslovili članom JV, naj čimprej vrnejo obisk v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Uspel 7. »Ex tempore« Kaste

Da, prav KASTA, katere člani po njih trgovski izobrazbi bi mogoče kdo menil, da nimajo ravno kulturno-prosvetnih ambicij, že sedmo leto uspešno prireja edini slovenski ex tempore na Tržaškem, je razveseljivo dejstvo, ker so prav nje člani, obetajoča gospodarsko krepka plast naše bodočnosti, sposobni aktivno podpirati razvoj našega zamejskega slikarstva. To pot se je vršil sedmi ex tempore Kaste visoko nad Rojanom, pri Lajnerjih na posestvu in v kleti prijaznega in zavednega Silvija Ferluge. Potekal pa je v kar se da prijetnem vzdušju. Prevelikega navala udeležencev ni bilo, saj so vidnejši slikarji pohiteli predvsem na ex tempore v Milje in v tistega v Gradež. To pa je tudi olajšalo ocenjevanje žiriji, ki je nagradila sledeče slikarje: prvo nagrado, plaketo Kaste, je (Dalje na 6. strani)

SLOVENSKA SKUPNOST

Sekcija Prosek-Kontovel

vabi na

»NAŠ PRAZNIK«

ki bo v nedeljo, 18. septembra, na Proseku, na združenem prostoru »Pri Balancu«.

Program:

- ob 14.30 začetek s sprevedom z narodnimi nošami iz prosvetnega doma k spomeniku in nato na prireditveni prostor
- Ob 15. uri koncert proseške godbe, nato nastopijo:
- Pevski zbor iz Divače pod vodstvom Edija Raceta
- Ansambel Lojzeta Hledeta iz Števerjana
- Pevski zbor Rupa - Peč pod vodstvom Zdravka Klanjščka
- Folklorno-pevska skupina »Le Comité des traditions Valdôtaines« francoske manjšine iz Doline Aoste.
- Govornika: dr. Matevž Grilc, predsednik NSKS, o zadnjih dogodkih na Koroškem, dr. Drago Štoka, deželni poslanec, o našem političnem položaju.
- od 20.00 do 24.00 ure prosta zabava z ansamblom Lojzeta Hledeta iz Števerjana.

Preskrbljeno bo za prigrizek in domačo kapljico.

SSk na Goriškem se pripravlja na volitve

Zaradi upravnih volitev, ki bodo predvidoma še to jesen, se je sestalo pokrajinsko tajništvo SSk in tajniki vseh sekcij na Goriškem. Razširjeni seji je predsedoval pokrajinski predsednik Miro Gradnik.

Pokrajinski politični tajnik Marjan Terpin je podal prerez dosedanjih naporov stranke v tej smeri zlasti po sklepih pokrajinskega sveta SSk, ki je o stališčih v zvezi z upravnimi volitvami sklepalo že na zasedanju v juniju. Jasno je namreč, da bo odvisen uspeh SSk predvsem od vsklajenosti vseh strankinih organov. Nujno je seznaniti vse Slovence za našo problematiko in jih zlasti seznaniti z dejstvi, da lahko samo samostojna slovenska stranka zagovarja v vsem naše koristi na vseh ravneh. To se je izkazalo v zadnji poslovni dobi pokrajinskega sveta, kjer Slovenska skupnost ni bila prisotna. Predstavniki Slovencev, izvoljeni na listah drugih strank, so lahko občasno govorili v prid naši manjšini, vendar je manjkala tista stalnost in vztrajnost, ki jo stalno in ob vsakem problemu izpričuje Slovenska skupnost.

V tehtni in široki razpravi so sodelovali, poleg predsednika in tajnika, še Božidar Tabaj, Marija Ferletič, Danijel Pintar, Karel Brešan, Marko Brajnik, Jožko Širk in Damijan Paulin.

V naslednjem je tekla beseda o povezavi izvoljenih predstavnikov SSk v raznih upravnih svetih, za kar bo poskrbel odgovorni odbornik v tajništvu. Domenili so se nadalje o sodelovanju SSk s SZDL iz Nove Gorice, ki naj bi ga v bližnji jeseni še poglobili. Delegacija SSk z Goriškega bo prisotna tudi na kongresu Organizacije evropskih narodnih manjšin, ki bo 24. septembra letos v Železni Kapli na Koroškem.

Precej časa je nato tekla beseda ob nekaterih stališčih, ki so se pojavila ob pobratenju doberdobske občine s Prvačino, in o položaju sekcije SSk v Doberdobi. Taj-

ništvo je vzelo na znanje izvajanje predstavnikov te delovne sekcije ter jih podprlo in odobrilo, ker kljub nekaterim nerazumevanjem stremijo samo za ohranitev Slovencev v tem delu našega zamejstva. Izrazilo je začudenost nad uradno izavo predstavnikov občinske enotnosti, ki je bila objavljena v dnevnem časopisju, ko so le ti dvomili nad verodostojnostjo predstavništva Slovenske skupnosti na pobratenju v Prvačini. Naj bo neumestne polemike konec, saj so bili tam prisotni predstavniki SSk v soglasju z vodstvom tako doberdobske sekcije kakor pokrajinskega tajništva. Vsako drugačno tolmačenje pomeni le izkrivljanje dejstev in namerno slabšanje medsebojnih odnosov.

Tajništvo je nadalje s tem v zvezi izrazilo svoje veliko nezadovoljstvo in začudenje nad dejstvom, da je doberdobski župan Jarc silil, tako na pobratenju v Prvačini, kakor v Doberdobi, v neko prisiljeno uradno dvojezičnost in zapostavljanje slovenščine, češ da uradni akti veljajo samo v uradnem jeziku, ki naj bi bila italijanščina. Tako stališče je tajništvo označilo za zelo škodljivo in nevarno ter ga v celoti zavrača in opozarja slovensko javnost na budnost pred takim početjem, ki lahko utegne samo pospeševati asimilacijo.

Novice z Goriškega

Mešani pevski zbor Rupa - Peč, ki ga vodi Zdravko Klanjšček, je v nedeljo, 4. t.m. bil na izletu v Škofji Loki, kjer je skupaj z zborom »Ivan Cankar« od Sv. Duha priredil koncert na prostem. Omenjeni zbor z Gorenjskega je naše kraje obiskal letos spomladi, ko je sodeloval na tradicionalnem »prazniku frtalje« v Rupi. Sovodenjska in škofjeloška občina sta po brateni.

Na sosednji strani, v novogoriški občini, praznujejo te dni občinski praznik in 30. obletnico priključitve k Jugoslaviji. Tri desetletja delovanja praznujejo tudi številna podjetja v občini. Na gospodarskem področju pomeni ob tem jubileju vidnejši dosežek nova cementarna v Anhovem, ki bo slovesno odprta v soboto, 17. t.m., dan prej pa bodo v bližnjem Kanalu v obnovljenem stolpu nekdanjega mestnega obzidja odprli stalno razstavo grafik kanalskega rojaka Rika Debenjaka.

Križišče pri mirenskem bloku na cesti Gorica - Trst je sedaj dokončno urejeno. Odpravljen je nevaren ovinek, na katerem se je v preteklosti zgodilo več hudih prometnih nesreč tudi s smrtnimi žrtvami, nekaj dreves pa so zaradi boljše vidljivosti morali posekati. Označbe na cestišču in table omogočajo varen dovoz z glavne ceste na mejni prehod in obratno, kar je bilo pred preureditvijo križišča precej tvegano.

XVI. tekmovanje »C.A. Seghizzi«

Za letošnje XVI. mednarodno zborovsko tekmovanje »C.A. Seghizzi«, ki se je zaključilo v nedeljo zvečer v veliki telovadni dvorani v Gorici, lahko rečemo, da je potekalo v znamenju zmagovalstva predvsem dveh pevskih zborov: »Cantori di Assisi« iz Assisija in odličnega pevskega zbora »Dziedonis« iz Rige, glavnega mesta sovjetske republike Latvije. Pevci iz Assisija so nastopili v vseh treh možnih postavah, mešani, moški in ženski in so povsod odlično uveljavili. V prvi kategoriji, to je v polifonskem petju, je njihov mešani zbor dosegel drugo mesto, prav tako tudi moški zbor, medtem ko je ženski zbor v isti kategoriji bil prvi. »Cantori di Assisi« so se v folklorni kategoriji uvrstili še bolje: mešani zbor je zasedel prvo mesto, moški drugo in ženski prvo mesto.

Moški zbor »Dziedonis« iz Rige je prvi predstavnik Sovjetske zveze, ki se je doslej udeležil goriškega tekmovanja, zato je razumljivo, da je med občinstvom za njegov nastop vladalo veliko zanimanje. Udeležbo na natečaju »C.A. Seghizzi« je povsem upravičil, saj je v polifoniji dobil prvo mesto med moškimi zbori, prav tako v folklori. Zbor je s svojim nastopom v nedeljo zvečer, ki je sledil nagraditvi najboljših v folklori, naravnost navdušil številno občinstvo, ki je zahtevalo še dodatke.

Ostale najboljše uvrstitve izgledajo takole: v polifonski kategoriji je med mešanimi zbori bil najboljši Bratislavsky komorni zbor, tretji pa je bil zbor »Camerata« iz mesta Iasi v Romuniji. Akademski komorni zbor iz Kranja se je uvrstil na šesto mesto, dobro se je uveljavil tudi zbor »Ars musica« iz Gorice, ki je nastal v zadnjem času,

vodi pa ga naš rojak Franc Valentinčič. Pri mešanih zborih pa je vprašljiva umestnost sodelovanja zbora »Vinko Jedjut« iz Zagreba na tem tekmovanju, kar je razvidno tudi v izredno nizkem številu točk, ki jih je dobil za svoje izvajanje v polifonski in folklorni kategoriji. Od uvrstitev v polifonski kategoriji omenjamo pri moških sestavih Bratislavsky komorni zbor, ki se je uvrstil na tretje mesto, v isti kategoriji je pri ženskih zborih dobil drugo nagrado italijanski zbor »Coro polifonico Turritano« iz Porto Torres (Sardinija), tretjo pa »Szolnoki Kodály Körös« iz Szolnoka (Madžarska).

V folklorni kategoriji je poleg že omenjenih zborov iz Assisija in Rige vredno opozoriti še na naslednje: pri mešanih zborih je Bratislavsky komorni zbor bil drugi, tretji zbor »Camerata« iz romunskega mesta Iasi, sedmi pa Akademski komorni zbor iz Kranja. Pri moških zborih je v isti kategoriji zbor »Echo« iz Lublina (Poljska) zasedel tretje mesto, »Valentin Vodnik« iz Doline pri Trstu pa četrto. Pri maloštevilnih ženskih zborih se je spet vidneje uveljavil že omenjeni »Szolnokys Kodály Körös« iz Szolnoka, ki je dobil drugo nagrado, tretjo pa zbor »Camerata«.

Za letošnje zborovsko tekmovanje v Gorici so ponovno značilne dobre uvrstitve zborov iz vzhodnih držav, med sicer maloštevilnimi sodelujočimi zbori iz Italije pa se je odlično uvrstil zbor »Cantori di Assisi«, znan po številnih nagradah že iz prejšnjih let. Ob teh rezultatih pa si človek želi, da bi spet doživeli čas, ko bi tudi slovenski zbori posegli v boj za najboljše mesta, kar se je nekoč, zlasti v prvih letih tekmovanja, že dogajalo.

STROKOVNO ZBOROVANJE V GORICI

Tik pred zborovskim tekmovanjem »C.A. Seghizzi« je v deželni avditoriji v Gorici potekalo osmo strokovno zborovanje, posvečeno letos posvetni in nabožni glasbi renesančnega skladatelja Carla Gesualda iz Venose (1560 - 1613) in madrigalistični komediji, posebni zvrsti renesančne scenske glasbe. Srečanje sta na začetku med drugimi pozdravila tudi deželni odbornik Mizau in goriški župan De Simone. Zborovanja so se udeležili strokovnjaki iz Italije in drugih evropskih držav. Na njem je aktivno sodeloval tudi muzikolog dr. Janez Höfler iz Ljubljane, ki je govoril o skladatelju Carlu Gesualdu in umetniških tokovih njegove dobe.

Strokovno zborovanje se je zaključilo v petek, 9. t.m. dopoldne s praktičnim izvajanjem zbora »Cantori di Assisi« pod vodstvom patra Evangelista Nicolini.

—o—

Te dni obhaja 75-letnico rojstva ljubljanski nadškof in pesnik dr. Jože Pogačnik.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

4. številka »Znamenja«

Nova, četrta številka »Znamenja« se začneja z lepo razpravo Vekoslava Grmiča »Vera kot tveganje«. Grmič navezuje na besede samega Jezusa, ki so opozarjale, da verovati ni lahko in da tudi ni lahko itiza njim, dalje na Tertulijanove besede »Credo quia absurdum«, in na Kierkegaarda, ki je »v zvezi z vero govoril o paradoksu«. »Kristusove besede o »ozkih vratih« in »strmi poti« v življenje vključujejo tudi človekovo pripravljenost na pogumno tveganje«, piše Grmič. »Pri tem se mora večkrat sebi popolnoma odpovedati in se odpraviti na pot, ne da bi jasno vedel, kam ga bo ta pot pripeljala. Iti iz »svoje dežele« na božji klic, v tem je tveganje vere.« Presune nas globoka avtorjeva misel: »Vera je... lahko popolnoma svobodna odločitev. Bog je ostal skrit, da bi človek lahko ostal človek — svoboden in bi se v slabosti in kljub njej spopolnil v novega človeka.« Zdi se nam, da je ravno v tem skrit najgloblji razlog vere in s tem si je mogoče razložiti ves odnos med Bogom in človekom, ki se nam včasih zdi taka uganka in se sprašujemo, zakaj se Bog bolj ne kaže in razodene v človeškem dogajanju, v zgodovini. Človek bi potem ne mogel več biti to, kar je — svoboden in suveren, da se lahko odloča po prosti volji, in je v tem res ustvarjen po božji podobi, kajti najbolj božanska sposobnost v človeku je sposobnost za svobodo. Zato je tudi najbolj redka — le malokdo ima namreč toliko volje in poguma, da se tega ne le zaveda, ampak po tem tudi živi. Grmiču se je posrečilo, da nam daje v svojem eseu to res čutiti. Naj omenimo še pomenljivi zaključek njegovega spisa: »Verovati se pravi resnično tvegati, veliko tvegati, ker se pravi hkrati ljubiti z vsem srcem Boga in bližnjega, brezpogojno ljubiti, kakor je razvidno iz evangelija; ker se pravi tudi brezpogojno zaupati Bogu, čeprav je in ostane vedno skriti Bog. Goto-vo pa to zmore le tisti, ki mu je dano.«

Franc Plemenitaš obravnava podobno temo v spisu »Bog — Odrešenik«. Pomenljivi so njegovi zaključki. Med drugim piše: »Danes duhovnik ne sme več težiti za tem, da bi gradil svojo družbeno pomembnost na teologiji odrešenja, kakor jo je izoblikovala fevdalna družba, ki je v svojem paternalističnem mišljenju skušala utemeljiti odnos med gospodarjem in podložnikom na nezrelosti, infantilnosti podložnikov. V tem je emancipacija sodobnega človeka kritična instanca, da Cerkev najde v človeški družbi svoje mesto, ki se bo bolje ujemalo z evangelijem v nasprotju s paternalističnim sistemom, ki ga mnogi še zagovarjajo v strahu, da ne bi izgubili svoje nekdanje družbene veljave. K tej novi podobi Cerkve in službenega duhovništva bo prispevala tudi nova teologija odrešenja, ki pojmuje odrešenje kot osvoboditve, ker se ujema z bibličnim pojmovanjem Boga stare in predvsem nove zaveze. »Resnica vas bo osvobodila.« (Jan 3, 32).

Rafko Vodeb je zastopan s spisom »Oznanjevanje, ki bo življenje« in piše med drugim o »Resnici, ki ustvarja zgodovino« in o »oznanilu osvoboditve«. Jože Rajhman pa je prispeval razmišljanje »Pojem askeze v sodobni duhovnosti«. Nekaj izrednega je spis Viktorja Smoleja, označen za »fragmentarne zapiske« in posvečen

spominu umrlega dr. Josipa Edgarja Leopolda, predstojniku samostana v Pletterjah. Smolej objavlja odlomke iz pisem na smrt obsojenih in talcev med vojno, ki naglašajo svojo vero, in piše: »Kakor navedeni odlomki iz pisem na smrt obsojenih, tako časopisi, listi in brošure, ki so jih izdajale enote osvobodilne vojske in organizacije v zaledju in po zaporih, govore o tesni povezanosti naših ljudi z verskim, krščanskim čustvovanjem in miselnostjo. Fantje in možje, ki so vstopali v vrste osvobodilne vojske, niso zavrgli manifestacij svojega krščanskega doma in svojega krščanskega prepričanja. Doživljali so božič in veliko noč, za veliko noč so v veliki večini opravljali veliko-nočno spoved, če jim je le bilo to mogoče, spremljali so mrtve tovariše ob duhovskem spremstvu na zadnji poti, prepevali pri masah, ki so se jih udeležili itd.« To potrjuje, da so se tudi verni Slovenci borili v osvobodilni vojni za svobodo svoje domovine.

V rubrikah na koncu, npr. v Zapisih, najdemo več zapiskov in polemičnih člankov, ki so sami po sebi zanimivi in nekateri tudi popolnoma sprejemljivi, nekateri pa izzivajo polemični odgovor, npr. Grmičev zapisek »Za zapisano enakopravnost se je treba tudi bojevati«.

Arhitektonski spomeniki v naših vaseh

Neki umetnostni zgodovinar je pred kratkim povedal, kako mu je težko, ko vidi, kako ljudje na Primorskem — in to na obeh straneh meje — pri prenavljanju svojih hiš brez vsakega pomisleka odstranjujejo in uničujejo lepe stare arhitektonske elemente kraških in tolimskih hiš. Zdi se, kakor da mlajše generacije kljub svoji večji formalni izobrazbi nimajo več razvitega estetskega čuta. Za lepo imajo samo tisto, kar je novo in moderno; vse, kar je staro, pa jim velja tudi za zastarelo in preživelo. Pri modernizaciji kmečkih hiš ljudje brezobzirno odstranjujejo tudi po več sto let stare hišne kolone in vodnjake, spreminjajo obliko in silhueto stavb, nadomeščajo nekdanje strehe z modernim materialom in jim dajejo drugačni naklonski kot. Prav tako spreminjajo okna, ne da bi se ozirali na sorazmerje z zidovi, in pogosto prekrijejo lepi kamen, ki priča, kako so ga znali naši predniki obdelovati in vzbuja občudovanje tujcev, z ometom. Če le morejo, kaj podrejo in uničijo, kakor da bi se sramovali, da bi imeli v sklopu svojega doma kaj starinskega.

K temu jih ne sili želja po prenovitvi in modernizaciji, ker ta ne zahteva, da se uniči stara lepota, ampak da se jo restavrira in organsko vključi v novo. K temu jih sili kvečjemu neznanje — in pa seveda slab, nešolan okus. Čim manj je kdo resnično izobražen, tem manj zna tudi ceniti prave arhitektonske vrednote in tem bolj jih želi nadomestiti z novim. S tem hoče izpričati svoj dozdevni višji življenjski standard in svojo nepristno modernost. Resnično izobražen človek in strokovnjak za moderno arhitekturo kot tudi umetniški zgodovinar pa dobro ve, da se da staro skladno vključiti v

USPEL 7. »EX TEMPORE« KASTE

(Nadaljevanje s 4. strani)

letos prejel Deziderij Švara, drugo plaketo pa so podelili Furlanu, ki poučuje na umetniški šoli v Gorici, Edoardu Piruselu. Na Goriško, v Števerjan, je odnesel tudi tretjo plaketo znani slikar Vladimir Klanjšček. Doma, v Rojanu pa je ostal pokal letovišarske ustanove Trsta, ki so ga podelili domačemu slikarju Robertu Kocmanu. Diplomsko Kaste s knjigo naše knjižarne je prejel Renato Manuelli za svoje kamenito-kraško upodabljanje. Enako nagrado je prejel vedno odlični Adriano Burgher, za širok razgled na mesto in luko pa je prejel diplomsko Kaste vedno bolj napredujoči Silvano Kaučič. Giuseppe Ricci se je zagledal v trsteniške antene in prejel enako diplomsko, kakršno so podelili za edino abstraktno sliko na Kastinem ex tempore tudi vedno prisotnemu Corradu Alzetti.

Tudi za najmlajše so bile nagrade. Med otroki do desetega leta je prejel Igor Križmančič prejel diplomsko Kaste in bančno knjižico Tržaške kreditne banke v znesku deset tisoč lir. Kristijan Furlan pa plaketo Tržaške pokrajine ter knjigo Tržaške knjižarne. Darove Tržaške knjižarne pa so prejeli še Valentin Furlan, Manuela Zobec, Lara Ščuka in Nicola Franco. Med 15-letnimi nagrajenci je Andrej Piščanc prejel pokal Kaste in knjigo, Darij Švara diplomsko Kaste in hranilno knjižico Hranilnice in posojilnice na Opčinah v znesku 20 tisoč lir, Pamela Sillani pa kolajno tržaške občine ter album fotografija Segulina.

Med najmlajšimi, in to do petega leta starosti, sta bila nagrajena Marko Debeljuh in Igor Stopar.

novi in mu da še posebno lepoto in plemenitost. Lepa je tista modernizirana hiša, ki je obogatena z elementi stare kulture, zlasti arhitekture, in je tako harmonično vključena v arhitektonsko in pokrajinsko okolje.

Zavodi za zaščito kulturnih oziroma arhitektonskih spomenikov ne morejo vsega zaščititi in obvarovati pred uničenjem, tem manj, ker nimajo sredstev za to, niti denarnih niti eksekutivnih. Zato naj bi ljudje sami varovali svoje arhitektonske in druge kulturne spomenike. Kadar mislijo zidati ali prezidati staro hišo, naj bi se posvetovali s kakim strokovnjakom, kako napraviti, da ne bodo uničili starih arhitektonskih elementov in napravili nepopravljive škode, in kako jih rajši izkoristi za polepšanje in obogatitev moderniziranega, a vendar na tradicijo naslonjenega in stare vrednote ohranjajočega doma. S tem povečajo ne samo estetsko, ampak tudi finančno vrednost novega doma, obenem pa dokažejo svojo resnično kulturo ter ohranijo tudi novim rodovom izvirno in čudovito arhitekturo slovenskih kmečkih hiš in gospodarskih poslopij, ki jih občudujejo strokovnjaki tudi v tujini. Udi najskromnejša starinska hiša je pogosto v arhitektonskem in estetskem pogledu mnogo lepša kakor bahata nova zgradba.

—O—

V Starem trgu pri Slovenj Gradcu so odkopali letos precej rimskih grobov. Grobovi so po grobnih dodatkih sodeč iz prvih treh stoletij po Kr. Tam je bila nekdanja rimska naselbina Colatio, ki so jo imenovali Slovenci po naselitvi Stari trga, v nasprotju s svojo naselbino Slovenj Gradec.

V zvezi s škandali v Furlaniji:

Zborovanje županov in Zamberlettijev obisk

V petek, 9. t.m., je bilo v Vidmu izredno zborovanje vseh županov iz dežele Furlanije - Julijske krajine. Zborovanje je sklicala deželna sekcija Vsedržavnega združenja italijanskih občin (ANCI) v zvezi s sodnima preiskavama, ki sta v teku v Savoni in Vidmu, in zlasti zaradi škandalistične gonje, ki se je pojavila v dnevnem in periodičnem tisku kot posledica dejstva, da sta bila prejšnji mesec po nalogu sodišča aretirana župan iz Maiana Bandera in osebni tajnik bivšega izrednega komisarja za potresno področje Zamberlettija Balbo. Oba sta osumljena izsiljevanja v zvezi z dobavo montažnih hiš. Lastnika podjetja Precasa iz Savone, ki bi morala postaviti večje število montažnih hiš na potresnem področju, sta namreč Bandero in Balba prijavila sodišču, češ da sta prejela podkupnino.

V Vidmu pa je namestnik državnega pravdnika dr. Tosel začel s preiskavo, ki se tiče celotnega delovanja izrednega vladnega komisariata. Pozornost sodne oblasti pa je osredotočena zlasti na nakup kakih 1000 montažnih hiš pri podjetju ATCO iz Montreala v Kanadi. Te hišice so po mnenju strokovnjakov izredno slabe kakovosti, čeprav je komisariat zanje plačal precejšnjo ceno. Sodna oblast mora torej ugotoviti, ali ni bila pri tem nakupu kaka goljufija. Reči pa je treba, da se danes postavlja v dvom celotno delo, ki je bilo opravljeno takoj po potresu. Širijo se namreč najrazličnejše govorice, ki jih mora sodišče preveriti. Zato je tudi v teku pregled vseh listin, ki se tičejo ukrepov v korist prebivalstva po potresu, od nakupa montažnih hiš in njihovih pritisklin do gradnje ploščadi in drugih infrastruktur. Sumničenje se je (tudi zaradi pisanja določenega tiska) razširilo na vse javne upravitelje na potresnem področju, tako da je nastalo ozračje, ki prav gotovo ne koristi prizadevanjem za nadaljevanje obnovitvenih del.

Župani so na zborovanju predvsem zavrnili poskus, da bi padla slaba luč na vse občinske upravitelje, in so zlasti obsodili

sumničenje, ki danes leti na vse javne upravitelje.

V petek se je po vsej Furlaniji bliskovito razširila vest, da se je v Vidmu nepričakovano pojavil bivši vladni komisar Zamberletti, ki je zaradi zadnjega razvoja dogodkov v Furlaniji zapustil mesto podtajnika v notranjem ministrstvu. Prav v četrtek prejšnjega tedna je vlada sprejela njegov odstop. Zamberletti se je najprej zglasil pri namestniku videmskega državnega pravdnika Toselu, s katerim se je razgovarjal nad dve uri. Nato se je na videmski prefekturi srečal s časniki in odgovarjal na njihova vprašanja. Med drugim je dejal, da ima popolno zaupanje v sodno oblast, ter izrazil upanje, da se bo obnovitveno delo na potresnem področju nadalje-

valo z enakim elanom kot doslej. Naglasil je, da prevzema vso moralno in politično odgovornost za delo, ki je bilo opravljeno po potresu. V Furlaniji — je dejal — ni nobenega škandala. Škandalozno pa je to, da se hoče sumničenje razširiti na vse javne upravitelje na potresnem področju.

Na zborovanju so župani soglasno odobrili resolucijo, ki poziva sodno oblast, naj čimprej zaključi preiskavo o morebitnih kaznivih dejanjih; zavzema se za okrepitev avtonomije krajevnih ustanov in odločno zavrača škandalistično gonjo, katere žrtev so predvsem župani in javni upravitelji. Župane s potresnega področja pa poziva, naj ostanejo na svojih mestih, da se bo obnovitveno delo lahko nemoteno nadaljevalo. Na zborovanju je bilo tudi sklenjeno, da bo posebno odposlanstvo županov zahtevalo sprejem pri predsedniku republike in predsednikih obeh zakonodajnih zbornic, katerim bo orisalo zadnji razvoj dogodkov na potresnem področju v Furlaniji.

Jugoslovanska pomoč potresnemu področju

Jugoslovanski parlament je, kot znano, v letošnjem juliju odobril poseben zakon, ki predvideva nad šest milijard starih dinarjev pomoči prebivalstvu potresnega področja v Furlaniji. Zadnja številka Novega Matajurja, glasila beneških Slovencev, prinaša v tej zvezi daljši članek, v katerem pojasnjuje, da bodo s skladi, ki znašajo približno tri milijarde lir in ki jih je odobril jugoslovanski parlament, zgradili 50 stanovanjskih hiš, sanirali nadaljnjih 50 hiš, zgradili kulturni dom v Bardu, zgradili sedež za folklorno skupino iz Rezijske in preuredili staro župnijsko dvorano v Špetru, ki bo služila v kulturne namene.

Nove hiše bodo zgradili v občini Bardo, Rezijski in Tipani ter v Travesiu v pordenonski pokrajini. Z jugoslovanskim denarjem bodo sanirali hiše predvsem v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini.

Socialistična republika Slovenija — piše Novi Matajur — je takoj po potresu priskočila na pomoč prebivalstvu na potresnem

področju Beneške Slovenije. Vrednost te pomoči znaša približno eno milijardo in 500 milijonov. Šlo je za pomoč v obliki gradbenega materiala, kot so cement, les in drugo. Zelo važna pa je bila tehnična pomoč, saj so v Benečiji več mesecev delale tri skupine arhitektov in inženirjev iz Slovenije. Ti arhitekti in inženirji so izdelali nad 200 načrtov za popravila od potresa poškodovanih hiš. Poleg tega so uvedli posebno protipotresno tehniko, ki se sedaj na široko uporablja pri obnovi potresnega področja v Furlaniji. Z dosedanjo pomočjo iz Slovenije so zgradili tri nove hiše v Grmeku, devet v Špetru, šest v Viškorši, 13 v Bardu, pet v Čeneboli in po dve hiši v Subidu ter Podbonescu.

EVROPEJCI SO NAJPRED ZA JAVNI RED

Ljudje v Zahodni Evropi postavljajo na prvo mesto ohranitev javnega reda. To je izpadlo iz ankete, ki jo je izvedla posebna komisija Evropske skupnosti. Evropejce torej najbolj skrbi javni red. Zapostavljajo mu vse druge človekove pravice, kot na primer svobodo izražanja, in boj proti druginji. V vseh državah so se anketiranci izrekli najprej za javni red, samo Belgijci postavljajo na prvo mesto problem cen. Državljanom devetih držav Evropske skupnosti, različnega spola in starosti, so zastavili štiri izbire in sicer: javni red, sodelovanje državljanov pri sklepih vlad, boj proti povišanju cen in zagotovljenost svobode prepričanja. Nekoliko presenetljivo je zasedel četrto, se pravi zadnje mesto, prav problem svobode izražanja. V Italiji so se ljudje izrekli po temle vrstnem redu: za javni red, za boj proti naraščanju cen, za sodelovanje pri odločitvah vlade in za svobodo izražanja.

—o—

Kap je zadela znanega in priljubljenega ameriškega pesnika B.T. Spence Lowella. Star je bil 60 let. Umrli je med vožnjo s taksijem, ne da bi bil voznik kaj opazil. Pred leti je dobil ugledno literarno nagrado Pulitzer.

Kje je vzrok za korupcijo v Furlaniji?

Državno tožilstvo v Savoni je dobilo od preiskovalnega sodnika Acquaroneja akte o preiskavi glede podkupovanja pri dobavi zlozljivih hiš za potresence v Furlaniji. Aktov preiskave je 400 strani.

V Maianu so se sestali predstavniki Kršćanske demokracije iz Furlanije, da bi obravnavali to zadevo in odločili glede izvolitve novega župana po odstopitvi župana Bandera, ki je zapleten v škandal s podkupovanjem. Dolžijo ga, da je vložil na svoj bančni račun v kratkem času 30 milijonov lir, za katere sam zatrjuje, da si jih je prihranil od poštenega zaslužka (!), medtem ko ga sumijo, da izvirajo od podkupovanja pri dobavi zlozljivih hiš in podobnem. V preiskavi je tudi — poleg Zamberlettijevega tajnika Balba in bivšega maianskega župana Bandera — tudi župan v Artegna Luigi Brollo in še nekatere druge osebe, med njimi neki advokat, ki je baje služil

za posrednika pri teh »dobavah«.

Ljudje v vsej naši deželi se sprašujejo, kje je vzrok, da so se dali ljudje, ki so bili na glasu kot poštenjaki, speljati v tako nečedno podkupovavsko zadevo. Zaključek je lahko samo ta, da jih je premagal mik lahko pridobljenega denarja, mik udobnega življenja, ki bi ga lahko ustvarili na ta način in kot si ga morda s poštenim upravnim delom in garanjem v svojem poklicu ne bi mogli nikdar zagotoviti. To je skušnjava, ki jo prinaša s seboj »potrošniška« miselnost. Delno pa je vzrok morda tudi v nepazljivosti strankarskih vodstev, ki nepremišljeno izbirajo svoje javne funkcionarje zlasti nezadostni moralni in strokovni kriteriji pri izbiri. To velja še prav posebno za KD, kateri se zdaj že bridko otepa — in ne samo v Furlaniji — taka malomarnost pri selekciji tistih, ki bi jo morali predstavljati v upravnih službah, od občin do ministrstev.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

Škandalozna zgodba o lekarniškem potrošništvu - 2

Leta 1958 je bilo 22 največjih ameriških proizvajalcev zdravil prisiljenih, da objavijo znesek, ki so ga bili uporabili za reklamo. Znašal je 580 milijonov takratnih dolarjev. Na tej podlagi je mogoče oceniti, da je tisto leto reklamni strošek vse ameriške lekarniške industrije presegel 750 milijonov dolarjev. Naj v primerjavo navedemo, da so tedaj porabile vse ameriške zdravniške šole v vzgojne namene 200 milijonov dolarjev. Podobni podatki prihajajo tu di drugih industrijsko razvitih držav. 25 odst. prodajne cene zdravila gre za reklamo.

Zadeva z reklamo pa je le vidni del ledene gore; glavnega zakrivajo hladne in kalne vode ekonomske preračunanosti. Ta pa se ravna po istih načelih načrtovanega zastaranja in ustvarjanja umetnih potreb, kot so značilna za druge gospodarske dejavnosti potrošniške družbe. In dejansko je John T. Connor, predsednik velike farmacevtske družbe Merck, pred ameriško senatno komisijo dobesedno izjavil: »Kot pri drugih industrijah, je tudi pri nas gonilna sila profit. Toda, za razliko od ostalih industrij, je pri nas najenostavnejši način, da pridemo do profita ta, da privedemo obstoječe proizvode, vštevši svoje, do zastaranja.

In mnenje, ki ga je dr. Walter Modell s Cornellске univerze objavil v članku marca 1963: »Lekarniška industrija se poslužuje iste reklamne tehnike kot ostali gospodarstveniki, da bi dosegla čimprejšnjo in čim širšo uporabo svojih proizvodov. Zdravniku ne daje časa, da bi za zdravilo zvedel iz zdravniških revij, ki so precej počasne pri objavljanju novih izsledkov, in mu ne dopušča, da bi si nabral lastne izkušnje, kar je še počasneje. Zdravilo reklamizirajo od vsega začetka, kot če bi že imelo ustaljeno in neosporavano mesto v zdravilstvu. Zdravniška zalezujejo z reklamo in elegantnimi brošurami, tovarniški potnik pa ga pita z informacijami.«

Zakaj vsa ta naglica? Morda bo najzgovornejši primer antibiotikov. Med drugo svetovno vojno so znanstveniki Peorijskega laboratorija kmetijskega ministrstva odkrili način za množično proizvodnjo penicilina. Ameriška država je dobila patent in po zakonu je sedaj kdorkoli smel izdelovati zdravilo, ne da bi mu bilo treba odkupiti licence. Ustvarilo se je tržišče, ki je sicer dajalo velike profite, a je postalo prav kmalu izredno kompetitivno. Tekmovanje je znizalo cene, in dobiček je seveda padel. Lekarniški velikani so se zato vrgli v raziskovanje novih antibiotikov in sčasoma so do njih tudi prišli. Teh seveda ni mogla več patentirati država, pač pa je njih lastništvo pripadlo posameznim privatnim družbam. Navidezno bi si te sedaj oddahnile, saj jim konkurenti niso mogli več do živenga. In vendar so se vse velike družbe brez izjeme podale na pot iskanja takojšnjega in čimvečjega profita. Ameriška zakonodaja daje namreč lastniku patenta monopol za izdelavo in prodajo novega zdravila, a za ceno da objavi svoj patent. Takoj po objavi pa so se tekmeči spravili na formulo, da bi prišli do imitacije. V našem primeru je to mogoče doseči s spreminjanjem molekularne zgradbe. To se je dejansko tudi zgodilo. Vsa lekarniška indu-

strija je glavnino svojih finančnih sredstev, odmerjenih za raziskave, posvetila iskanju ne novih antibiotikov, ampak variant že poznanih, to je takih, ki se od originala vsaj toliko razlikujejo, da jih je mogoče še patentirati, a ne toliko, da bi postali neučinkoviti.

Lep primer imamo v pravdi med tvrdkama Pfizer in Cyanamid. Potem ko se je opekla s penicilinom, je tvrdka Pfizer sklenila, da si preskrbi nov antibiotik, in sicer tak, da ga bo mogoče patentirati. Leta 1949 sta jo bili pri tem prehiteli že dve tvrdki: Cyanamid z Aureomicinom in Parke Davis s Kloromicetinom. Zamujeno leto je Pfizer nadoknadila z orjaško reklamno kampanjo, v kateri je predstavila svoj Teramicin kot najnovejšo pridobitev na antibiotičnem polju, s štirikrat večjim spektrom kot penicilin. Prav kmalu pa je ugotovila, da lahko pride do še »boljšega« antibiotika, če odvzame klortetraciklinu, znanemu kot Aureomicin tvrdke Cyanamid, atom klora. Leta 1952 je Pfizer zaprosila za priznanje patenta za tetraciklin. Temu se je pravno uprla Cyanamid. Pravda se je vlekla nekaj let in sreča se je nasmi-

hala zdaj tej zdaj oni nasprotnici. Leta 1955 je pravdo dokončno dobila Pfizer, a šlo je že za zgolj akademsko odločitev. Tvrdki sta bili že zdavnaj tajno pobotali in se salomonsko dogovorili, da si bratsko izmenjata licenci ter sporazumno določita tržno ceno. Sploh pa je vprašanje tržne cene izredno pomembno in se ga bomo zato v prihodnje še lotili. Naj na tem mestu samo omenimo, da je preiskovalna komisija ameriškega senata ugotovila, da v primeru farmacevtske industrije ne gre več za privatno podjetništvo, ampak za mednarodne kartele, ki regulirajo cene s tajnimi dogovori.

Da se povrnemo k tokratnemu argumentu! Največje profite od novega zdravila uživa torej lekarniška hiša takoj na začetku, preden pride do odkritja ali improviziranja imitacij in njihovega prihoda na trg. Ta doba je velikokrat zelo kratka, včasih traja samo nekaj mesecev. Zdravilo se mora obrestovati v najkrajšem času, zato vsa naglica in masovna reklama. Zato tudi toliko zdravil, ki so se pozneje izkazala za škodljiva: enostavno se ni splačalo, da bi jih dodobra preizkusili. To traja predolgo in mora povzročiti vsega biti največkrat opravljeno v javnih bolnišnicah in na fakultetah. Tu pa industrija ne more računati na tajnost.

S.M.

Pokopana bojna sekira

Kdor rad bere romane western, zgodbe z Divjega zahoda, dobro pozna indijanski plemen Komanči in Ute, ki sta nekdanje rogovili po Novi Mehiki, Arizoni in Coloradu. Bili sta poleg Apačev na glasu kot najbolj divji in bojeviti indijanski plemeni, strah in trepet belih naseljencev v samotnih krajih in neprestana grožnja za vojaške posadke v osamljenih utrdbah. Čeprav sta imeli obe plemeni na piki bele naseljenke in vojake, pa sta si bili sovražni tudi med seboj in sta se neusmiljeno pobijali, če sta le mogli. Dokler je bilo obilo bivolov in druge divjačine, jima ni bilo sile, ko pa so beli lovci iztrebili črede bufalov in so začeli riniti naseljenci od vseh strani na ozemlja, ki so jih dotlej imeli Komanči in Uti za svoja lovišča, je začelo iti Indijancem obeh plemen za nohte. Tako so se njihuni poglavarji leta 1870 sestali, da bi pokadili pipo miru in bi se lahko plemeni z naprej skupno borili za obstanek. Toda nek krvoločni poglavar je tudi ob tej priložnosti ustrelil nekega svojega nasprotnika in tako so se poglavarji spet razšli, ne da bi bili pokopali bojne sekire.

To se je zgodilo šele letos, ob koncu julija. Obe plemeni živita zdaj v svojih rezervatih. Njunji voditelji so se sestali v Južnem rezervatu Utov v gričevju južnozahodne Colorada in podpisali mirovno pogodbo, napisano na dveh bivoljih kožah, ki so ju tudi lepo porisali. Pogodbo, ki so jo pripravljali dve leti, je podpisalo 40 poglavarjev. S slovesno ceremonijo v teepeeju, tradicionalnem šotoru, so pokadili pipo miru in pokopali bojno sekiro. Potem so pogasili sveti ogenj iz cedrovih vej, ki je gorel med vso ceremonijo, in začela se je veselica, ki je trajala 24 ur. Udeležilo se je 4.000 Indijancev. Bobni so ropotali in mladi Indijanci so plesali, da se je kar kadilo. Poglavarji so izjavili, da se za začenja zdaj novo obdobje ne le za obe plemeni, ampak za vse

ameriške Indijance. Lepo poslikani koži so seveda skrbno ohranili.

—o—

»DOMAČINSKA LJUDSTVA« ZA VRNITEV OZEMELJ

V severnošvedskem mestu Kiruna, ki je središče švedske Laponske, so ob koncu avgusta zborovali zastopniki takojimenovanih manjšinskih narodov, namreč takih, ki nimajo svoje države in predstavljajo manjšino v državi, v katero so vključeni, kar je nekaj drugega kot tisto, kar razumemo pod pojmom narodne manjšine, namreč del nekega naroda, ki živi v drugi državi kot pa glavnina naroda, ki ima bodisi lastno državo ali pa živi v drugi državi, kjer uživa določeno kulturno ali politično avtonomijo.

Takojimenovani domačinski narodi, kot se sami imenujejo — narodi brez lastne države in katerih nacionalni teritorij je ogrožen od večinskega, državnega naroda — so si ustanovili oktobra 1975 skupni posvetovalni odbor pod imenom »Svetovni svet domačinov«. Ta svet je zdaj na svojem posvetovanju v Kiruni razpravljal o tem, kako finančno pomagati narodom in posameznikom, ki zahtevajo svoje naravne pravice, dalje o ustanovitvi mednarodne univerze za domačine, t.j. pripadnike takih narodov, ki naj bi imela svoj sedež v Boliviji, in zahteval, da večinski narodi vrnejo domačinskim narodom ozemlja, katerih so se v teku stoletij polastili kot kolonizatorji.

V bistvu to pomeni, da se je Svetovni svet domačinov postavil na načelno stališče, da ima vsak narod, neglede na to, če ima svojo državo ali ne, pravico do lastnega nacionalnega ozemlja.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart. Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51